

KÖNYVISMERTETÉSEK

Biology and conservation of Mediterranean raptors, 1994 (Szerk: J. Muntaner és J. Mayol). Proceedings of the VIth Congress on Biology and Conservation of Mediterranean Raptors, Palma de Mallorca, 1994. szeptember 22-25.

A spanyol madárvédelmi szervezet - SEO BirdLife monográfia sorozatának 4. kötetként jelent meg a Földközi-tenger vidéke ragadozómadarainak védelmével és biológiájával foglalkozó konferenciakötet. Az utóbbi évtizedekben felgyorsulni látszik a Mediterráneum természeti értékeinek pusztulása, mely a ragadozómadarakat, mint különösen veszélyeztetett madáresoportot sokkal inkább érint.

A könyvben összesen 55 tanulmányt találunk. A tanulmányok a következő felosztásban kerültek a kötetbe: státusz és recens evolúció - 13 tanulmány, természetvédelem - 18, biológia és ökológia - 24 tanulmány.

A dolgozatok túlnyomó többsége a természetvédelem gyakorlati oldala felől közelíti meg a ragadozómadarak védelmét. Csupán egyetlen, DNS vizsgálaton alapuló fejlődéstani vizsgálatot (*Accipitridae* és *Falconidae* családok vizsgálata) találunk a kötetben, mely a molekuláris biológiai kutatásokat képviseli. Akciótervek, védelmi helyzetről és illegális kereskedelemről szóló beszámolók és ökológiai kutatások dominálnak a kötetben. Különösen érdekes a Málta ragadozómadarainak védelméről szóló írás. Megtudhatjuk belőle, hogy évente több, mint 5000 ragadozómadarat lőnek le illegálisan a helybéli vadászok, annak ellenére, hogy a Máltai Madártani Egyesület jelentős erőfeszítéseket tesz ez ellen. A terítéken beesések szerint 500-600 kabasólyom, 200-500 kék vérese és 500-1000 darázsölyv szerepel.

Egy másik érdekes kutatás a héjasas fészkelőhelyeinek GIS feldolgozását adja közre. A Pireneusokban a héjasasok által lakott szirtfalakat random választott szirtekkel hasonlítoták össze, követezve ezzel a fészkelőhely-választás körülményeire. A kidolgozott statisztikai modellt Grisons svájci kantonban tesztelték. A kutatás egyetlen hibája, hogy egyelőre csak kis méretarányban (1:100000-es) végezték el, de remény van arra, hogy sokkal részletesebb adatokat kaphatunk e faj fészkelési szokásairól.

A kötetben található dolgozatok túlnyomó többsége legalább angol nyelvű összefoglalóval van ellátva, de sokat csak angolul közöltek le. Minden aktív természetvédőnek, leginkább azonban a ragadozómadarakkal foglalkozók figyelmébe ajánlom e kötetet.

Böhm András

Allan Harris, Hadoram Shirihai & David Christie: The MacMillan birder's guide to European and Middle Eastern birds. Macmillan, London, 1996. 248 oldal számos szövegközi színes képtáblával. £ 17.99

A MacMillan kiadó *The MacMillan field guide to bird identification* című korábbi kötetét örvendetes módon újabb kiadvány követte, mely további, nehezen határozható fajok közötti eligazodást hívatott segíteni. Ugyanakkor már az új kötet címe is kissé meghökkentő, mivel a madárhatározás valamennyi madártannal foglalkozó amatőr és hivatásos természetbúvár számára kulfontosságú probléma, ugyanakkor a könyvet egy olyan csoportnak dedikálják, mely a

madarászoknak mindenképpen csak egy részét fedi le. Míg Észak-Amerikában valamivel elterjedtebb a „birder” szó használata, európai, elsősorban brit körökben e szót leginkább azokra a hobbisztintű megfigyelőkre használják, akiket kizárólag a – lehetőleg minél ritkább – madárfajok határozása érdekelt fajlistájuk gyarapítása céljából.

A könyv mérete, kemény kötése, a savmentes eljárással készült papírra való nyomtatása nem csupán a használhatóságot könnyíti meg, hanem annak várható élettartamát is megnöveli, ami fontos szempont gyakran forgatott határozókönyvek esetében. Bár számos színes ábra díszíti a könyvet, a hangsúly mégis a szövegen van. A kiadvány az egymással összetéveszthető fajokat egy fejezetben, együttesen tárgyalja. Az angol nyelvet csak alapfokon ismerőket is segítik a képtáblákon felüntetett, a szöveg rövid összefoglalásának tekinthető képmelléki jegyzetek, mely sokat enyhít azon a tényen, hogy a szöveg részletességénél fogva néhol nehezen áttekinthetővé vált, és az alapvető bélyegek elvesznek a kevésbé használható jegyek között. Egy gyenge pontja a műnek, hogy elsősorban a Közel-Keleten, főként Izraelben nehezen megkülönböztethető fajokra koncentrál, mely még akkor sem bocsátható meg, ha figyelembe vesszük, hogy az előző kötet a Nyugat-Európában problémásnak ítélt fajokat már tárgyalta. A közép- és kelet-európai megfigyelők, de még a régióba látogató brit vagy nyugat-európai madarászok is a két szék között a pad alá esnek e két MacMillan-könyvvel. A Közel-Kelet-centrikusság leginkább a hantmadarakkal foglalkozó fejezetből tűnik ki, ahol a déli és a balkáni hantmadár esetében azok egymástól és a ciprusi hantmadártól (*Oenanthe cyprica*) való elkülönítését részletezi csupán, míg a közönséges hantmadár esetében csak az *Oenanthe isabellina* fajtól való elkülönítésre tér ki. A két alfejezet együttes elolvasása bár sok segítséget ad a három gyakoribb délkelet-európai hantmadár elkülönítésben, de mindenképp tovább bonyolítja a már így is kiesit terjedős szöveg megértését.

Mind az irodalomjegyzék, mind pedig a madárhatózással foglalkozó folyóiratok újabb közleményeivel történő összehasonlítás tanúsítja, hogy e könyv az elmúlt évtized cikkeiben foglalt ismeretek szerves sűrítőmánya, bár helyenként úgy tűnik (például a fülemülefajokkal foglalkozó fejezet esetében), hogy csupán az idézett cikket ismétli szinte szó szerint, csaknem a szerzői jogok megsértésével határos módon. Sokakat félrevezet majd, hogy a szerzők önhatalmúlag a *Larus fuscus* (vagy *argentatus*?) *heuglini* alfajt külön fajként tüntették fel, és meg sem említették, hogy e rendszertani alak körül továbbra is megoszlanak a vélemények, ráadásul a határozásával kapcsolatos szöveg is kellően meg nem alapozott és az irodalommal is ellentmondásos adatokra támaszkodik. A könyv méltán kerülhet fel minden lelkes madármegfigyelő vásárlási listájára, akár hazai madárritkaságokhoz, akár gyakori, de nehezen megkülönböztethető fajokhoz, esetleg egy közel-keleti madarászúthoz van szüksége irodalomra, de mindenképpen csak a kiadó korábbi kötetével együttesen ajánlható használata, különösen Közép-Európában.

Dr. Magyar Gábor

Dale Zimmerman, David J. Pearson & Donald A. Turner: Birds of Kenya and Northern Tanzania. Helm, London, 1996. 740 oldal 124 színes képtáblával, 1058 elterjedési térképpel, 38 fekete-fehér fényképpel és számos szövegközi rajzzal. £ 40.

Bár Kenya nem a világ leggazdagabb országa madárfajokban, avifaunájának változatossága, a madarak könnyű megfigyelhetősége már régen a madarászok Mekkájává emelte ezt a kelet-afrikai országot. Érthetetlen, hogy mégis az 1990-es évek közepéig kellett várni egy átfogó és jó minőségű

terepi határozókönyv megjelenésére. A hosszú böjtöt az enyhíti, hogy rövid egymásutánban két könyv is napvilágot látott, először Ber van Perlo illusztrált kelet-afrikai fajlistája a Collins Kiadótól, majd rövidesen Kenya és Észak-Tanzánia madárhatózókönyve.

A szöveg Kenya és Észak-Tanzánia valamennyi madárfaját tárgyalja. Az utóbbi országgrész fajainak tárgyalása kapasan ugyan kérdés ébred az olvasóban, vajon túlságosan megnövelte-e volna a karcúnak már így sem nevezhető könyv terjedelmét Tanzánia egészének tárgyalása, de a felsorolt 1114 madárfaj így is Kelet-Afrika madarainak számottevő részét lefedi, és amennyiben az említett Collins-kiadvánnyal együttesen használjuk, hiányérzetünk is eloszlik, mivel az átfogó és könnyen áttekinthető Perlo-könyv és a részletekbe menő, de kissé nehéz Zimmerman-hatózó jól kiegészítik egymást.

Az első fejezetben az általános információk mellett áttekintést kapunk Kenya változatos élőhelyeiről. A szöveget negyven élőhelyfelvétel is gazdagítja. A leíró részben fajonként fejezeteket találhatunk azok terepi bélyegeiről, hangjáról, szokásairól, az összetéveszthető fajokról, gyakoriságukról, valamint elterjedésükről. A szöveges rész az írók (Donald Turner és David Pearson) saját, hosszú évek során felhalmozott ismeretei mellett a bevezető részben felsorolt számos további ornitológus megfigyeléseire is épült. A fekete-fehér elterjedési térképek pedig hasznos kiegészítői a leíró résznek.

A könyvbe sűrített témérdek információ ugyanakkor bizonyos fokig a használhatóság rovására történt. Bár e könyv terepi határozónak készült, 1850 grammos tömege kevésbé teszi alkalmassá arra, hogy kirándulásunk során magunkkal hurcoljuk, de még egy autós szafari esetében is gyakran lehet utunkban e terimés kötet (ennek kiküszöbölésére a kiadó 1999-re a könyv kisebb méretű, terepi változatát is tervezi kiadni). Tömegénél és vastagságánál fogva még kiméletes használat mellett sem bírta egy kenyai út során e könyv hátgerince tizenhét napnál tovább, és a fedőlapokat is csak előzetes megerősítése óvta meg a leválástól. A könyv nehéz volta mellett az ábrák rendszertantól eltérő sorrendje is esetenként megnehezíti annak terepi használatát.

A 124 színes képtábla három művész esetvonásait örökölte meg. A táblák többségét, szám szerint hetvenkilencet Dale Zimmerman készítette, akit Pápua Új-Guinea madarait bemutató határozója révén bizonyára többen ismertek korábról már idehaza is. Őt egy sajnálatos szembetegség megakadályozta a képanyag befejezésében, így a további táblák megalkotását részben Ian Willis, részben Douglas Pratt vette át. A választás szerencsésnek bizonyult, mert a "kispadról" bekerülő (bár szintén több határozókönyvet maguk mögött tudó) két festő talán még túl is tett Zimmerman színvonalas képein. Néhány kevésbé jól sikerült illusztráció ellenére az ábraanyagot a szöveggel együtt még akkor is csak dicsérni lehetne, ha az nem az afrikai madártani irodalomban már régóta tátongó hézagot töltene be.

Dr. Magyar Gábor

Kevin Baker: Warblers of Europe, Asia and North Africa. Christopher Helm, London, 1997. 400 oldal 48 színes képtáblával és 144 faj színes elterjedési térképével. Ára: £ 25.

E könyv kapasan már a cím olvasása enyhe csalódást kelt, mivel már abból kiderül, hogy a szerző nem vállalkozott a *Sylviidae* család valamennyi fajának bemutatására, csupán Eurázsia és Észak-Afrika 145 fajt tárgyalja e könyvben. Bár 350 fajt valóban nehéz feladat lett volna egy könyvbe foglalni, ez mégsem lett volna lehetetlen, hiszen Tony Junipernek is sikerült ez a papagájok hasonlóan népes családja esetében. Kimaradt hát az újvilági *Polioptila* nem fajai mellett számos

afrikai nem és faj, de a füzikék (*Phylloscopus* nem) közül is hiányzik vagy egy tucát (attól függően, hányat tekintünk önálló fajnak), a szuharbújók (*Cisticola* genus) 42-46 fajából csak kettőt, a nádiposzták (*Acrocephalus*) kéttucatnyi fajából tizenhetet, a berki poszáta és tíz fajtársa közül (*Cettia* genus) nyolcat találunk e könyvben. Meg kell hagyni, a felvállalt anyag így is komoly feladat volt, különösen, mivel a szerző maga festette a képeket is. Bár madárfestőként ez az első jelentős vállalkozása a British Trust for Ornithology gyűrzési munkatársának, de szerzőként már megalapozta hírnevét – ha nem is elsősorban a poszták határozása terén – két, posztákkal kapcsolatos közleményével a British Birds hasábjain, a nem énekes madarak kézben tartott határozásához írt könyvével, valamint a BTO különböző kiadványaiban szereplő írásai révén.

A néhány oldalas bevezető elsősorban a poszták morfológiájával, rendszertanával és határozásával kapcsolatban ad általános útmutatót. A Helm Kiadó családokat bemutató sorozatának korábbi köteteinél már megszokott módon a könyv elején találjuk a képtáblákat, azokkal átellenes oldalon pedig a határozást segítő megjegyzések és színes elterjedési térképek szolgálnak további információkkal. Egy kétes önállóságú és csupán egyetlen, erősen vedlő példány alapján leírt faj kivételével valamennyi tárgyalt fajt megtaláljuk a festményeken.

A kötet képanyaga az elmúlt évtized határozókönyveit alapul véve az átlagosnál gyengébbre sikerült. A poszták oly közkedvelt volta, a számos európai faj, de a kötet írásának szentelt tíz év is megérdemelt volna egy befutott madárfestőt társszerzőként. Bár Baker képei valamelyest emlékeztetnek Lars Johnssonéira, még akad tanulnivalója a festészet terén. A mérnöki zsargonnal „mórickásnak” nevezhető ábrák még csak meg sem közelítik Alan Harris vagy Ian Lewington poszták és füzikék festése terén diktált színvonalát. A gyakran kidolgozatlan festmények a szinte életnagyságú képek esetén (ne feledjük, a királykák, de egyes füzikék testhossza is alig haladja meg a 8 cm-t) igen zavaróak, különösen, ha számításba vesszük, hogy esetenként csak a szárnyesík vastagsága vagy az elsőrendű evezők előrenyúlása különbözteti meg a fajokat egymástól. Ugyancsak zavaróak az eldolgozatlan javítások is: a kucsmás poszáta vagy a nádírigó *zarubnyi* alfajának feje fölötti fehér glória bizonyonnyal a fej nagyságának utólagos igazításaképp jött létre. A képtáblák még jóval a szöveg megírása előtt készülhettek, mivel az írott részben rendszertani helyüket elfoglaló, Alström, Olsson és Colston által az 1990-es évek elején leírt három új füzikefaj társaitól elkülönítve, csak az utolsó képtáblán található meg. (Itt egy pillanatra eltűnődik az olvasó, vajon nem e három új füzikefaj tucatnyi egyéb közleményből is ismerősen csengő nevű leírói közül kellett volna valakit inkább a könyv megírásával megbíznia a Kiadónak?)

A szöveges rész, szemben a Pica Press családokat bemutató köteteivel, kizárólag a fajok határozására koncentrál, így sem a család életmódjáról és általános rendszertanáról nem találunk részletes összefoglalót, sem pedig az egyes fajok szaporodásáról nem szerepel információ a leíró részben.

A fajnév (esetenként alternatív angol név) alatt a leírás referenciáit és a leíró nevét, azt követően apró betűvel a faj elterjedésének, gyakoriságának és élőhelyének rövid jellemzését is megtaláljuk egy rövid bekezdésben, ami hasznos lehet gyors utánakeresés esetében. Az egyes fajokat a *Határozás, Leírás, Földrajzi változékonyság, Vedlés, Hang, Élőhely és viselkedés, Elterjedés, Méretek, Hivatkozások* fejezetek szerint tárgyalja a szerző.

Részletes információkat találhatunk az elmúlt években leírt három füzikefajról (*Phylloscopus emeiensis*, *Ph. hainani*, *Ph. sichuanensis*) a könyvben, másfelől néhány újkeletű rendszertani döntést is figyelembe vett Baker: a Bonelli-füzikétől elválasztva tárgyalja a keleti füzikét (*Ph. orientalis*), hasonló módon szétválasztotta a korábban a vándorfüzike alfajainak tartott *Ph. inornatus* és a *Ph. humei* fajokat, bár sajnos a esilpesalpfüzikétől leválasztott ibériai füzikéről (*Ph. brehmii*) és *Ph. canariensis*-ről csak a *Földrajzi változékonyság* kategóriában tesz említést – azokat alfajként

feltüntetve, meg sem említi esetleges önálló faji voltukat. Azon lehet vitatkozni, hogy vajon elhamarkodott volt-e az időközben a BOU által is megerősített döntés, de ezt a rendszertani problémát mindenképpen hasznos lett volna megemlíteni a könyvben is.

A *Határozás* fejezetén belül hasznos bekezdéseket találhatunk az egymáshoz hasonló fajok elkülönítéséhez, mindazonáltal elégséges lett volna azt az adott fajpárok esetében egyszer leírni, a később tárgyalt fajnál lehetett volna csupán utalni a már közöltekre esetenként fél oldalnyi szöveg megismétlése helyett.

Az irodalomjegyzék kimerítő listát tartalmaz a szakterület angol nyelvű közleményeiről, bár ugyanakkor alig több mint tucatnyi idegen nyelvű mű szerepel a felsorolásban. Hiányolom a hivatkozást a Neue Brehm Bücherei sorozat fajmonográfiáira, különösen pedig *Bub: Kennzeichen und Mauser europäischer Singvögel* című, elsősorban határozással foglalkozó és kimerítő alaposágú munkájára. Az pedig szinte hihetetlen, hogy a Glutz von Blotzheim által szerkesztett *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* című kézikönyv ne tudott volna e mű szempontjából lényeges információval szolgálni. A kiadó könyvszerkesztője gondatlanságának tudható be, hogy a tételek egy része esetében elfelejtették a sorkizárást, és a hivatkozások is formailag eltérnek helyenként mind a nemzetközi szabványtól, mind a sorozat egyéb köteteinél, de még e könyv egyéb tételeinél követett gyakorlatától is. Ugyancsak csúnya hiba, hogy a szöveg és az oldalszám alatt alig található margó a lap alján.

Mivel a kötetben tárgyalt fajok közül 29 Magyarországon is előfordul, várhatóan idehaza a sorozat többi kötetét is meghaladó érdeklődés fog e könyv iránt mutatkozni; ha másért nem, hát azért, mert bizonyára sokan vennék szívesen, ha a sors nekik adná meg, hogy – mondjuk egy távol-keleti fűzike megfigyelése révén – harmincra kerekíthessék a család hazánkban előfordult fajainak listáját. A posztáták rajongói számára minden gyenge pontja ellenére megvásárolják e könyvet, még akkor is, ha e család ennél azért gondosabban megszerkesztett kötetet érdemelt volna.

Dr. Magyar Gábor

Emil K. Urban, C. Hilary Fry & Stuart Keith: Birds of Africa. Vol. 5. Thrushes to Puffback Flycatchers. Academic Press, New York, 1997. Martin Woodcock 32 színes képtáblájával, Ian Willis fekete-fehér rajzaival és számos elterjedési térképpel. £ 99.

A korábbi kötetek megjelentetése során tapasztalt ütemet tartva, az Afrika madarait tárgyaló kézikönyvsorozatnak ezúttal már az ötödik része látott napvilágot. Sajnálatos, hogy az eredeti szerkesztőgárda a nemrégiben befejezett *Birds of the Western Palearctic* című sorozathoz hasonló módon itt is szegényebb lett még a munkák befejezése előtt a kulcsszeméllyel, de a néhai Leslie Brownnak a sorozattal kapcsolatos terve így is gondos örökösök kezébe került.

E kötet a rigófélék (*Turdidae*), posztáták (*Sylviidae*), légykapók (*Muscicapidae*), paradicsomlégykapók (*Monarchidae*) és a *Platysteiridae* család (vangagébicsék és rokonaik) összesen 312 fajtát ölelik fel. A korábbi kötetekhez hasonlóan a rendszertan terén itt is Voous munkáját követték a családok sorrendjét illetően, de a továbbiakban a szerkesztők a fajok szerzőinek egyéni megítélésére bízták az egyes fajok sorrendjét. Az egyes fajokat az alábbi fejezetek szerint tárgyalják: *Elterjedés és gyakoriság, Leírás, Terepi helyegek, Hang, Általános viselkedés, Táplálék, Költés, Hivatkozások.*

Bár a leíró rész kevésbé részletes, mint Cramp nyugat-palearktikus vagy Glutz von Blotzheim közép-európai madártani kézikönyve, a fajok bővebb tárgyalása gyakran nem is lenne lehetséges számos afrikai fajról idáig gyűjtött korlátozott terjedelmű ismereteink következtében. Ugyanakkor az

említett kézikönyvekben részletesen tárgyalt európai fészkelő fajokat is érdekes, új aspektusból ismerhetjük meg, mivel azok többsége téli vendég vagy kóborló Afrikában. A kötet végén találjuk meg rendszertani csoportonként a hivatkozások teljes irodalmi adatait. A kövirigófélék irodalomjegyzékében örömmel fedezhetünk fel több olyan közleményt, mely egy magyar származású ornitológus, Farkas Tibor tollából származott.

A színes képanyag egyetlen művész, Martin Woodcock műve, aki egyenletesen magas színvonalon szállította a képtáblákat a könyvhöz. Ha esetleg nem is minden fajcsoport esetében felülmúlhatatlanok a könyvben található képek, de cserébe a Nyugat-Palearktisz madarait tárgyaló Cramp-féle kézikönyv több művész által készített képanyagánál tapasztalható számottevő minőségigadozástól megóvja az olvasót az egyetlen festő. Aki megismerte Woodcock stílusát Ben Kinggel és John Dickinsonnal készített, Délkelet-Ázsia madarait tárgyaló határozókönyve vagy Frank Lambert pittákkal foglalkozó kötete kapcsán, esetleg a Collins Kiadó indiai zsebhathározója révén, bizonyára élvezni fogja a művész Afrika színes madárvilágát bemutató esetvonalait e könyvben is. Bár egyes madarak időnként kissé stilizáltak, azok habitusát olyan jól ragadja meg a festő, hogy az Afrikát megírt megfigyelőben azonnal az adott fajjal kapcsolatos emlékek bukkannak elő. Bár vitatható, hogy az egyes képek azonosítására nem lenne-e célszerűbb a fajok nevét közvetlenül azok mellett feltüntetni a szemközti oldal fekete-fehér fantomtáblái helyett, ez végül is nem okoz fennakadást a könyv használatában.

A könyv ábraanyaga nem merül ki a színes képtáblákkal. A legtöbb fajhoz afrikai elterjedési térkép tartozik, és Ian Willis számos szövegközi tusrája teszi könnyebben érthetővé különösen a viselkedéssel kapcsolatos leírásokat.

Macworth-Præd és Grant lassan fél évszázados kézikönyvei óta e sorozat az első átfogó mű az afrotropikus avifauna tanulmányozásához, így nem kétséges, hogy ott van a helye minden zoológiai könyvtárban. Ne feledjük azonban, hogy hazánk vonuló madárfajainak többsége a telet Afrikában tölti, így mind a teletőterületüket, mind vonulásukat illetően értékes referenciamű lesz e sorozat (különösen a kötetben tárgyalt rigófélék és a poszták esetében) Magyarország madárfajaihoz is.

Dr. Magyar Gábor

David Snow és Christopher Perrins (Editors): Birds of the Western Palearctic. 2 volumes. Oxford University Press, Oxford, 1998. 1850 oldal, 620 színes térkép és 600 színes képtábla. £ 150

Amikor az Oxford Kiadó meghirdette, hogy a Stanley Cramp és munkatársai által szerkesztett *Birds of the Western Palearctic* című kilenc kötetes kézikönyvet (a továbbiakban BWP) zanzásított változatban is kiadják, bizonyára sokaknak megdobbant a szíve abban a reményben, hogy a szinte elérhetetlen árú, közel 800 fontos sorozatot e két kötetes, és a pénztárcával valamivel kíméletesebb kiadvánnyal könyvespolcukon pótolni tudják. Sajnos sem őket, sem a BWP boldog tulajdonosait nem tudom megnyugtatni, itt csak látszólag van azonos műről szó, valójában a két könyv legfeljebb kiegészítheti, de semmiképp nem helyettesítheti egymást. Míg számos olvasó fogja elégedetten lapozgatni e kiadványt, ugyanakkor megjósolható, hogy jó néhány csalódott vásárló is lesz, mivel a könyv nem mindenben volt képes a Cramp-féle sorozat hagyományait megőrizni.

A szöveget képekkel együtt fajokként körülbelül két oldalra esőkkentették, így több fejezet a BWP-hez képest lényegesen rövidebb lett, mások ki is maradtak. Az egyes fajokat a *Faji bélyegek, Élőhely, Elterjedés, Állományadatok, Vonulás, Táplálék, Viselkedés és társas magatartás, Hang, Fészkelés, Szárnyhossz, Testtömeg és Földrajzi változékonyság* fejezetekre tagolva tárgyalja a könyv.

A lerövidítés sok helyütt egyszerűsítéssel járt, így könnyebben áttekinthetővé váltak egyes fejezetek. Ugyanakkor számos részinformációnak nem jutott többé hely, főként a viselkedést és szaporodásbiológiát taglaló részekben. Bár a *Faji bélyegek* rész is rövidült valamelyest (főként az alfajok szerinti felbontást mellőzték a szerzők), de ugyanakkor felfrissítették a szöveget az utóbbi években publikált információkkal. A legnagyobb változást az elterjedést és állomány nagyságot tárgyaló fejezetek hozták, itt a korábbiaknál sokkal részletesebben térnek ki az egyes országokra, a fészkelési állomány adatokat pedig szintén megadják a legtöbb országra. E fejezetekben hazánkról is pontosabb adatok találhatóak a kilenc kötetes kiadáshoz képest, bár néhány megállapítás túlzottan általánosít, és hivatkozások híján rendszerint nem derül ki az adatokról azok forrása. Így nem tudjuk meg, hogy a könyv elején feltüntetett magyarországi adatszolgáltatótól, egy tévesen fordított közleményből, esetleg nyomdhiba következményeként került-e a könyvbe a hazánkban továbbra is kóborlóként előforduló fehérkarmú vércse kapcsán az a – téves – megállapítás, miszerint e faj 1979–93 között rendszeresebb költőfajjává vált volna 10-20 páros állomány nagysággal; vagy az elterjedési térképeken mi vitte a szerzőket arra, hogy a vízityúkot rendszeres áttelelőként ábrázolják a Duna magyarországi szakaszán. Több fészkelő faj esetében is akadnak további hiányosságok, így a kerti sármány esetében továbbra is a Mátrát adja meg egyetlen állandó hazai költőhelyként, ahol pedig talán már egy évtizede összeomlott az állomány. A kóborlóként való előfordulást felsoroló bekezdésből – bár a BWP-hez képest javulás tapasztalható – több esetben továbbra is hiányzik Magyarország, egyebek mellett a kis hattyú, a kalandrapacsirta, sarkantyús pityer, hajnalmadár, fenyőszajkó vagy a kucsmás sármány esetében (az elmúlt egy-két évben kimutatott új fajokat nem is említve), de még mindig szerepel a galléros túzok és a futómadár, mely fajokat pedig már régebben töröltük hazánk névjegyzékéről. Mind a BWP, mind a két kötetes változat esetében kicsit hiányos azoknak a fajoknak országok szerinti tárgyalása, melyek sem költőfajként, sem ritkaságként nem sorolhatók be egy adott ország madárfaunájába. Az még elnézhető, hogy a könyvből ezért nem deríthető ki, hogy hazánkban elő sem fordulna a havasi szürkebecge, vagy csak azért nem esik említés Magyarországról, mert ott csak átvonuló és szórványos téli vendég és ezt a szerzők nem tartották szóra érdemesnek, de több faj európai jelentőségű hazai státuszáról sem esik szó. Nem esik említés a Hortobágyról, mint a daru egyik legnagyobb európai gyülekezőállomásáról, de a kis lilik, vörösnyakú lúd vagy a havasi lile vonulása kapcsán is elnagyolt vagy pontatlan adatok szerepelnek a Kárpát-medencéről.

Míg a szövegben a hivatkozások kihagyásával igyekeztek helyet megtakarítani, addig az irodalomjegyzék helyett is csupán egy két oldalas, a BWP-ben már felsorolt közleményeket kiegészítő bibliográfia található a mű elején. Itt olyan meglehetősen tételek is megtalálhatók, mint például a *Birding World* nyugat-palearktikus madárhírei, mely pedig az egyes országok ritkaságbizottságai által még nem hitelesített adatoktól hemzseg, és a szerkesztők is eleve csak friss tájékoztatásra szánták. Nagy szerencse, hogy a szövegben – legalábbis a magyar adatokat illetően – az e rovatban megjelent és később nem hitelesített adatok mégsem szerepelnek. A hazánk madárvilágát tárgyaló könyvek közül egyedül Gerard Gorman angol nyelvű madárkalauza szerepel, bár még itt sem vették mindenhol figyelembe a szerkesztők az abban írottakat. Az állomány adatok forrásául a szerkesztők Tucker és Heath *Birds in Europe* című művét adják meg, de ugyanakkor számos olyan adat is megtalálható Snow és Perrins munkájában, amelyeket ugyan a BirdLife International (korábban ICBP) említett kiadványa számára állítottak össze eredetileg az egyes országok koordinátorai, de abban végül soha le nem közölték. Ezek után nem csupán elvárható gesztus, de szakmailag az egyedül helyes megoldás az lett volna, ha az egyes országok állományadatainak összeállítóit név szerint megemlítik legalább az *Előszóban*.

Az illusztrációkat illetően lényeges változás, hogy egyfelől az elterjedési térképeket élénkebb színnel rajzolták meg a könnyebb megértés érdekében, másfelől a fajok ábrái rendszerint közvetlenül a szöveg mellett, de legalábbis attól néhány oldalnyira helyezkednek el. A könyv használhatóságát ez nagyban megkönnyíti, mivel nem kell a képtáblák és a szöveg között hosszasan lapozgatni. Ugyanakkor az elterjedési térképek számát fajonként egyre csökkentették, rendszerint a nyugat-paleraktikus térképet megtartva. A képekről még a kiváló madárillusztrációkkal agyonkényeztetett európai olvasóközönség számára is elmondható, hogy azok összességükben magas színvonalúak. Ugyanakkor nem tűnik indokoltnak a képeket szegélyező fehér csík beszerkesztése még egész oldalas táblák esetében is. Számos képtáblát kiadtak újrafestésre, ezzel további nyolc művész nevével bővítve a korábbi 21 festő névsorát. Így néhány gyengébb minőségű képtáblától sikerült megszabadulni, de cserébe sajnos újabbak kerültek be, mint például a pityerek röpképét ábrázoló képtábla, melyen békésen megférne akár egy Mirage 2000-es vadászrepülőgép sziluettje is. A szövegben alkalmazott rendszertani változtatásokat a képtáblák szövegszerkesztőivel nem minden esetben egyeztetették, mivel a fajsztévválasztás eredményeképpen mostmár monotípusos Bonelli-fűzike esetében továbbra is a *Phylloscopus bonelli bonelli* szerepel "alfajként" megadva. E hibák természetesen nem számottevőek, mindazonáltal egy ilyen árú könyvnél, különösen pedig egy ilyen patinás nevű kiadótól az olvasó joggal elvárná a gondosabb szerkesztési munkát.

A kilenc kötetes BWP – a sorozat készítői által is beismerten – nem kelt el a remélt példányszámban. A BWP-t újabb kiadványok követték nem utolsó sorban az anyagi veszteségek csökkentése reményében. A CD-ROM változat és az információkat felfrissítő időszakos folyóirat mellett immár a két kötetes összefoglaló kiadás is megjelent, melyet az időzítésből megítélve a kiadó egyenesen a karácsonyfa alá számhatott. Míg ebben a piaci fogásban semmi kivetnivaló nem található, addig erősen gyanítható, hogy a megjelenés éveként előredátumozva 1998-at megadni egy 1997 őszére beharangozott, és ez év novemberében már könyvesboltokban is könnyen elérhető műnél a friss kiadványokat előnyben részesítő könyvtérjesztőket és vásárlókat megtévesztendő olesó trükk lehet csupán, mely megszokott az amerikai gépjárműpiacon, de nem méltó az Oxford Kiadóhoz.

Mindazoknak, akiknek hiányzik még a könyvespolcáról egy általános összefoglaló mű Európa és a környező régiók madarairól, és nem látják szükségét egy különösebben részletekbe menő kézikönyvnek, e kiadvány magas ára, és a fentiekben részletezett hiányosságai ellenére is hasznos vétel. A könyvtárak közül ugyanakkor csak azoknak tudom e kiadvány megvásárlását őszintén ajánlani, amelyek nem rendelkeznek a Cramp-féle, kilenc kötetes változattal, mivel utóbbiak számára csak az említett országokénti elterjedési és állományadatokat tehetnék vonzóvá e munka beszerzését, ugyanakkor Tucker és Heath említett könyve ezt jóval olesóbb áron szintén nagyrészt tartalmazza.

Dr. Magyar Gábor

B. Mearns & R. Mearns: The Bird collectors. Academic Press, London, 1998. xvi+472 p., US\$ 29.85

A szerzőpáros nem ismeretlen a nemzetközi könyv piacon, néhány évvel ezelőtt két könyvük is megjelent már: „Biographies for Birdwatchers” és „Audubon to Xantus” címmel.

A könyv gerincét a világ legnagyobb múzeumi gyűjteményeinek létrehozásában szerepet játszó amatőr és hivatásos ornitológusok tevékenységének ismertetései alkotják. Érdekes a személyiségek fejezetenkénti csoportosítása. (Az indexben mintegy 600 személy neve szerepel.) A katonatiszterekről szóló részben olvashatunk többek között Meinertzhagen kapitányról, Swinhoe ezredesről, Bendire

örnagyról, *Feldegg* parancsnok ezredesről. (*Przewalsky* kapitány a Terra Incognita c. fejezetben szerepel.) Az orvosok között találhatjuk *Leith Adams*ot, *Edward Wilson*ot, az egyházak képviselői között *C. L. Brehm* lelkészt, *Francis Jourdain* tiszteletest. Külön szólnak a nőkről (pl. *E. Kozlova*), a hajóorvosokról, a madár-festőművészekről (pl. *J. Gould*, *L. Agassiz*), a nagy magán és múzeumi megrendelőkről, hivatásos gyűjtőkről, a korai, ill. modern természetvédőkről. (Ez utóbbiak között szerepel pl. *T. G. Pearson*, *Theodore Roosevelt* volt amerikai elnök, *J. Delacour*, *B. Lekagul*, *T. Parker*.)

A múzeumi gyűjtemények szerepéről, mai jelentőségéről szóló fejezetek majdnem provokatívak. Ma, amikor a madár- és természetvédelem a világ gazdaságilag fejlettebb országaiban hangsúlyozott célkitűzés és program, a madarak begyűjtéséről még beszélni is sokszor szalonképtelen dolog, noha egészen valószínű, hogy sokan, akik ma a madárvilág iránt érdeklődünk, 50-100 évvel ezelőtt madár- vagy tojásgyűjtők lettünk volna. A szerzők egyértelműen a gyűjtemények hasznosságát hangsúlyozzák, s a könyv szereplőinek érdemeit méltatják. A mai taxonómia létrejöttében, az arcahatárok megrajzolásában nélkülözhetetlen szerepük volt e gyűjteményeknek, s arról se feledkezzünk meg, hogy az utóbbi években megjelent, sokunk által ismert és használt határozókönyvek (a *Helm*, *Pica*, *Oxford*, *Lynx* kiadók népszerű kötetei) sem születhettek volna meg a múzeumi bőrök tanulmányozása nélkül. E kollektciók számos olyan új kérdés megválaszolását teszik lehetővé, melyek a gyűjtések idején még fel sem vetődhettek. Ilyen volt például a DDT tojáshéjban való felhalmozódásának bizonyítása, manapság pedig eklatáns példaként a DNS-hibridizációs vizsgálatok segítségével a taxonómia új alapokra helyezése. Talán nem fantazmagória ma már, hogy a kipusztult fajokat újra elő lehet majd állítani a bőrben őrzött példányok DNS mintáiból.

A világ közel 180 múzeumában mintegy 9 millió példányt őriznek. E látszólag hatalmas mennyiség ellenére a kutatók számára sok esetben kevés az összehasonlítható anyag. Ha a fajok, populációk megőrzésében gondolkodunk, ez a mennyiség - tekintettel a taxonok nagy számára, azok földrajzi és időbeli eloszlására, valamint a természetes mortalitás (és a macskák, közlekedés stb.) által évente elpusztult madarak számára - nem jelentős.

Az olvasót elárasztják a biográfiai és tudománytörténeti adatok, a függelékben a világ 69 legnagyobb gyűjteményét is ismertetik. E tartalma és stílusa miatt egyaránt érdekes olvasmány mindazok számára ajánlott, akik az ornitológia története és meghatározó személyiségei iránt érdeklődnek.

Büki József

Les Beletsky: Costa Rica. The ecotravellers wildlife guide. Academic Press, San Diego, 1998.. 426 oldal, 80 színes képtáblával és 29 színes felvétellel. Priscilla Barrett (emlősök), David Beadle (madarak), David Dennis (kétéltűek és hüllők) és John Myers (növények) illusztrációival. **US\$ 27.95**

Latin-Amerika Svájca, ahogy a Costa Rica-iak hirdetik magukról, méltán vált az elmúlt évtizedben az egyik legfelkapottabb célpontjává az ökoturizmusnak, különösen az Észak-Amerikából útnak indulók körében. Aki úgy szeretne belekóstolni a neotropikus vadonok világába, hogy közben ne kelljen feladnia az amerikai hotelekben megszokott kényelmet, és ne kelljen sem az úticél eléréséhez, sem az országon belül hosszas utazgatással vesztegetni az idejét, az nagy valószínűséggel ebben az országban fog kikötni. Bár vannak, akik a tömeges ökoturizmust semmiéppen nem tartják

környezetbarátnak, így az „öko” előtagot is mellőznék a kifejezésből. mégis, ha bármi megmentheti (és szerencsére úgy tűnik, egyelőre erre van esély) Costa Rica eserdeit, az az ország idegenforgalma diktálta érdek lesz. Egyetlen elkedvetlenítő tényező a vékonyabb pénztárcájúak számára, hogy az ország turisztikai célpontjain a megnövekedett kereslet rövidesen magasabb árakat eredményezett itt is.

Bár a sok pozitívum mellett Costa Ricáról az is elmondható, hogy az odavágyó turista felkészülését több könyv is segítheti, mégis a hely felkapott volta miatt bizonyos piac az Academic Press itt ismertetett zsebkönyvének is. Aki nem maximalista, és megelégszik a gyakoribb fajok meghatározásával, azt teljesen ki fogják elégíteni a 209 madárfajt, 50 emlőst, 33 kétlélőt és 48 hullót bemutató képtáblák. Bár valamennyi faj jól felismerhető a képtáblákon (és segítségükkel a terepen), a madarak kissé stilizáltak, bár meg kell hagyni, legfeljebb a baglyok esetében lehet komolyabb kritikával illetni a festőművészt. Ugyanakkor a kétlélűek képei megütik azt a színvonalat is, ami egy „profi” határozókönyv esetében lenne várható. A képtáblákkal szemközt rövid szöveg ismerteti a fajok tudományos, angol és spanyol neveit, ez utóbbira egy kis etimológiai magyarázattal is szolgál. A határozást és az élőhelyet egy-egy rövid bekezdés tárgyalja, melyet színes négyzetkódokkal is megjelenítettek, továbbá azoknak a nemzeti parkoknak a rövidítéseit is megadja, ahol az adott faj megtalálható. Bár e kódok tömörek és informatívak, nehezen fogja a 41–42. oldalon rejtőzködő kódmagyarázatokat megtalálni az az olvasó, aki először a képanyaggal ismerkedik, és a szöveges részt későbbre tervezte elolvasni.

A könyv tényleges határozó része ugyanakkor csak mintegy 40 %-át teszi ki a könyv fő szövegének. A szöveges rész nem a fajokat tárgyalja részletesebben, mint az az igazi határozókönyveknél megszokott, hanem általános ismertetést ad részben az ökoturizmusról, részben a különböző állatcsoportokról a tárgyalt országban. E szöveg akár a felkészülés során, akár a repülön vagy a helyszínen vacsora után unaloműzőként jó szolgálatot tehet. Bár a kötetet önmagában elsősorban azoknak ajánlanám, akik szervezett úton látogatják meg Latin-Amerika e gyöngyszemét, de az útjukat maguk megszervező kalandvágyóknak is felhívom a figyelmét, hogy Stiles, Skutch és Gardner madárhatózója vagy az országról megjelent madárkalauz, illetve Közép-Amerika emlőseit vagy pillangóit tárgyaló egyéb kézikönyvek mellett azért ez a kis kiadvány is értékes információval szolgál kevesebb, mint egy napi hotelköltségért vagy két ebéd árért cserébe.

Dr. Magyar Gábor

Ingvær Byrkjedal & Des Thompson: Tundra Plovers. The Eurasian, Pacific and American Golden Plovers and Grey Plover. T & AD Poyser, 1998. 422 oldal, 1 színes tábla, 89 ábra, 57 fekete-fehér fotó. Kötve £ 27,95.

Értékes szakkönyv került a könyvpiacra a norvég és a brit szerző jóvoltából, akik mindketten a nyílilék szakértői. Byrkjedal az aranylile fészkelésökológiáját, tollzatának variációit, utódnevelési és antipredációs viselkedését kutatja. Thompson, aki az 1989-ben elhunyt neves partimadár-szakértő, Desmond Nethersole-Thompson fia, a hegyi és a lápvidékek ökológiájával, természetvédelmével foglalkozik, doktori disszertációját a telelő sirályok és lilék ökológiájáról, csapatos viselkedéséről írta.

Jelen könyvükben a négy *Pluvialis* fajt dolgozzák fel igen részletesen, ehhez hazájukon kívül Észak-Amerikában és Szibériában is végeztek terepi kutatásokat. Hasonló témájú könyv ugyan akadt már a madártani irodalomban, például F.Steiniger 159-ben megjelent „Die Grossen Regenpfeifer” c.

műve, amely az aranylile, ezüstlile, havasi lile témájában számít klasszikusnak. Negyven év alatt jócskán eljárt már felette az idő, azóta a rendszerezés sokat változott és elfogadott tényévé vált a három aranylile-faj léte és az ezüstlile is egy genusba került velük. Byrkjedal és Thompson új könyvében minden lényegest megtalál az olvasó, amit a négy fajról csak tudni érdemes.

Művük tizennégy fejezetre tagolódik, amelyekben rendszertani és rokonsági kérdésekkel, földrajzi alakkörök problémájával, tollazattal és vedléssel, törzsfajlódási és állatföldrajzi témákkal, elterjedéssel, a fészkelési időszak jelenségeivel, a költési időben és a vonuláskor mutatott szociális viselkedéssel, a vonulási és teelési ökológiával, táplálkozással, természetvédelmi problémákkal foglalkoznak.

A kötet végén igen tekintélyes függelék található, amely az összes fejezet szinte valamennyi témájához tartalmaz kiegészítéseket. 38 oldalnyi bibliográfia teszi a munkát teljessé, melyben nem csak az angolul megjelent könyvek és cikkek szerepelnek, de német, orosz, holland, norvég, dán, svéd nyelvű anyagok, sőt, még magyar is akad.

A partimadarakkal a hazai madarászok jelentős része szívesen foglalkozik, ezen belül a lilék is nagyon közkedveltek, ezért ezt a könyvet, mint kiemelten alapos munkát, mindenkinek figyelmébe ajánlom.

Dr. Kovács Gábor

HÍREK ÉS BEJELENTÉSEK – NEWS AND ANNOUNCEMENTS

Az *Aquila* előző (102.) kötetének megjelenése óta az alábbi személyek segítették kiadványok ajándékozásával a Madártani Intézet könyvtárát — The following people contributed with donation of publications to the collection of the library of the Hungarian Institute of Ornithology since the last volume of *Aquila*:

Andrési Pál, Ábrahám Levente, Ángyán József, Bécsy László, Berkesi József, Boros Emil, Czíjlik Péter, Czirák Zoltán, Deák Ágnes, Demeter András, Dénes István, Dobrosi Dénes, Drexler Szilárd, Duhay Gábor, Fekete Gábor, Fenyvesi László, Gyulai Iván, Haraszthy László, Kalotás Zsolt, Kelemen A. Márton (Marosvásárhely), Kern Roland, Koffán Tamás, Kovács Gábor (Nagyiván), Körösi Levente, Lakics Éva, Lukács László, Magyar Gábor, Major István, Marghescu Tamás, Megyer Csaba, Molnár Gyula, Molnár Zoltán, Moskát Csaba, Nagy Szabolcs, Orbán Éva, Palkó Sándor, Papp Tamás (Marosvásárhely), Pájer József, Réthy Zsigmond, Rodics Katalin, Sallai Zoltán, Sándor D. Attila (Marosvásárhely), Sára János, Schmidt Egon, Seregélyes Tibor, Szabó D. Zoltán (Marosvásárhely), Szekeres Rozália, Szinai Péter, Tardy János, Urbán Sándor, Vajna Tamásné, Varga Lajos, Ronald O. Weaver (USA), Zlinszky Szilvia.

Conference announcement

**3rd Eurasian Conference of the Raptor Research Foundation
21–26 September, 1999**

Treboň, Czech Republic

Contact address:

Petr Vofíšek

Czech Society for Ornithology

Hornoměřolupská 34 CZ-102 00 Prague, Czech Republic

Phone/fax + 420 2 7866700

E-mail: cso.vorisek@bbs.infirmacz

Contact person for the scientific programme:

Keith L. Bildstein

Hawk Mountain Sanctuary

1700 Hawk Mountain Road

Kempton, Pennsylvania

19529-9449

Phone + 1 610 756 6961

Fax + 1 610 756 4468

E-mail: bildstein@hawkmountain.org

Errata et Corrigenda

Az *Aquila* 101. kötetének 215–216. oldalán a „Tüskés búbos (Hoplodytes spinozus) első megfigyelése Magyarországon” című rövid közlemény harmadik szerzőjének keresztnévé tévesen jelent meg. A szerzők neve helyesen: Barkóczi Csaba, Domján András & Horváth Szatmár.

On p. 238–239 of Volume 101 of *Aquila* the first name of the third author in the short communication “First record of Spur-winged Plover (*Hoplodytes spinozus*) in Hungary” was published erroneously. The names of the authors are correctly: Csaba Barkóczi, András Domján & Szatmár Horváth.

On p. 136 of Volume 101 of *Aquila*, in the paper „Kovács, G.: Population increase and expansion of the Aquatic Warbler (*Acrocephalus paludicola*) on the Hortobágy between 1977 and 1994” the second part of the last sentence reads correctly: “...the Aquatic Warbler also occupies less boggy, pure foxtail (*Alopecurus*) meadows and the species was even found in the high stands of Common Couchgrass (*Agropyron repens*) of a dry area as well (Kovács, 1982).”

Index alphabeticus avium

- Accipiter brevipes* 103, 108, 111
Accipiter gentilis 90
Acrocephalus schoenobaenus 59–66
Actitis hypoleucos 47–57
Aegolius funereus 110
Alauda arvensis 92
Alca torda 112
Anser albifrons 119, 139
Anser anser 119, 120, 139, 140
Anser brachyrhynchus 107, 111
Anser erythropus 119, 139
Anser fabalis 119, 139
Anser indicus 111
Anthropoides virgo 112
Aquila chrysaetos 25, 123–124, 144
Aquila clanga 108, 111
Aquila heliaca 123–124, 144
Aquila nipalensis 111
Aquila rapax 112
Ardeola ralloides 115, 135
Bartramia longicauda 112
Branta bernicla 107, 111
Branta ruficollis 119–120
Bubo bubo 133, 139–140, 152
Bubo virginianus 133, 152
Bubulcus ibis 106, 111, 115, 135
Bucephala islandica 111
Buteo buteo 19, 26, 33, 90
Buteo rufinus 123, 143
Calidris alpina 127, 147
Calidris fuscicollis 126–129, 146–148
Calidris maritima 104, 112
Calidris minuta 127, 147
Carduelis carduelis 90, 96
Carduelis chloris 90, 96
Carpodacus erythrinus 104, 112
Certhia brachydactyla 79, 84, 90
Charadrius alexandrinus 41–46
Charadrius dubius 47–57
Chettusia gregaria 112
Chettusia leucura 104, 108
Chlamydotis undulata 104
Ciconia ciconia 24, 37
Ciconia nigra 115–119, 135–139
Cinclus cinclus 47
Circaetus gallicus 26
Circus aeruginosus 19, 25 33
Circus macrourus 107, 111
Colunba palumbus 90, 98
Coracias garrulus 90, 92
Corvus corone 26, 90, 98
Corvus frugilegus 89
Coturnix coturnix 26
Cursorius cursor 104
Cygnus olor 9–16
Delichon urbica 96
Dendrocopos major 90
Egretta alba 115, 135
Egretta garzetta 115, 135
Egretta gularis 107
Emberiza cirrus 111, 112
Erithacus rubecula 90, 91, 93
Falco cherrug 17–40
Falco eleonorae 108
Falco tinnunculus 19, 25, 33, 98, 122, 142
Falco vespertinus 28, 90, 92
Fratercula arctica 104, 112
Fringilla coelebs 90, 96
Galerida cristata 92
Garrulus glandarius 90, 98
Gavia immer 111
Gelochelidon nilotica 110, 112
Grus grus 124–125, 144
Gyps fulvus 111
Hieraetus fasciatus 104, 112
Hippolais icterina 90
Lanius colurio 104
Lanius excubitor 133, 153
Lanius minor 90, 92
Lanius schach 104, 112
Lanius senator 104, 110, 112
Larus cachinnans 28
Larus marinus 109, 112
Larus ridibundus 28
Limosa lapponica 108
Limosa limosa 129, 149
Luscinia megarhynchos 90
Marmaronetta angustirostris 107, 111
Melanocorypha calandria 110, 112
Miliaria calandra 92

Monticola solitarius 112
Montifringilla nivalis 112
Motacilla alba 96, 97
Muscicapa striata 90, 96, 97
Neophron percnopterus 107, 111
Numenius tenuirostris 108, 112
Nyctea scandiaca 112
Oenanthe hispanica 110, 112
Oenanthe pleschanka 110, 112
Oriolus oriolus 90, 91
Otis tarda 25, 125, 145–146
Oxyura leucocephala 111
Pandion haliaetus 26
Pamurus biarmicus 67–72
Parus caeruleus 90
Parus cyanus 112
Parus major 90, 91, 96
Passer domesticus 95, 96
Passer montanus 90
Pelecanus onocrotalus 106
Phasianus colchicus 26, 90
Phoenicopterus ruber 107, 111
Phoenicurus ochruros 96
Phylloscopus proregulus 112
Phylloscopus sibilatrix 90, 93
Pica pica 96, 98
Picus viridis 90
Plegadis falcinellus 115, 135
Podiceps auritus 106, 111
Porphyrio porphyrio 104
Rissa tridactyla 109, 112
Saxicola torquata 92
Serinus serinus 96, 97
Sitta europaea 74, 79, 82, 84, 96, 97
Somateria mollissima 122, 142
Stercorarius longicaudus 112
Stercorarius parasiticus 109, 112
Stercorarius pomarinus 109
Sterna sandvicensis 110, 112
Streptopelia decaocto 90, 96, 97
Streptopelia turtur 25, 90
Sturnus vulgaris 90, 98, 123, 143
Surnia ulula 110, 112
Sylvia atricapilla 90, 96
Sylvia communis 63
Tadorna ferruginea 107, 111
Tadorna tadorna 120–122, 140–142
Tetrax tetrax 108, 112
Tichodroma muraria 73–85
Troglodytes troglodytes 62, 90, 91, 93
Turdus merula 27, 90, 91, 96, 97
Turdus philomelos 90, 93
Tyto alba 129–131, 131–133, 149, 150–152
Vanellus vanellus 115, 135
Xenus cinereus 108, 112

A szerzők mutatója – Authors' Index

- Bagyura, János* 17
Bank, László 59, 67
Boros, Emil 126, 146
Fenyősi, László 115, 131, 135
Fenyvesi, László 119, 120, 139, 140, 150
Gorman, Gerard 133, 153
Gróf, Sándor 17
Gyurácz, József 59, 67
Hovel, Haim 133, 152
Horváth, Zoltán 13, 150
Kovács, Gábor 115, 124, 125, 129, 135, 145, 149
Kovács, Gergely 115, 119, 135, 139
Lengyel, Szabolcs 47
Magyar, Gábor 115, 135
MME Nomenclator Bizottság 101
Molnár, Gyula 87
Musicz, László 120, 140
Nagy, Tibor 129, 149
Orbán, László 67
Petrovics, Zoltán 123, 144
Pintér, András 131, 150
Rékási, József 73, 122, 133, 142, 152
Sterbetz, István 41
Szinai, Péter 9
Urbán, Sándor 123, 143
Vasuta, Gábor, ifj. 123, 143
Vincze, Tibor 123, 143
Vogrin, Milan 95